

CONTIMPORANUL

Guvernul a luat măsuri de ordine în interior

Două vrăjmași

Toată sfâșierea și dezechilibrul vieții noastre politice se datorește rivalității implacabile dintre doi frunțași. Vrăjmășia grandilocventă a d-lui Iorga în privința d-lui Stere, și ura hermetică pe care la rândul ei acesta i-o păstrează, zădărnicesc unirea opoziției democratice într-o singură impunătoare tabără. Pe desbinarea ei iremediabilă, Clubul liberal își sprijină existența, Palatul nepăsarea, iar lamentabilele rămășițe conservatoare, micile piruete cari o fac să apară, la răstimpuri, în furgonul câte unei coterii mai viabile. Astăzi, fiecare în parte, din grupările cari au alcătuit blocul național sunt mai puternice decât în anul când în unire cu ardelenii au sprijinit guvernul Vaida. Partidul țărănesc, eșit dintr'un echivoc, surprins de propria-i victorie, era în stare de nebuloză. Din echivocul de atunci s'a bătut monedă adevărată. Partidul are filiale și secțiuni are mai ales citadele electorale și tinde să aibă cadre. Gruparea naționalistă a crescut, deasemeni, și s'a organizat.

Intru amplificarea ei, eforturile d-lui Iorga s'au exercitat pentru o unică oară, liniar, perseverent și armonios. Era în slujba singurului idol meritoriu. D-l Iorga nu s'a oboșit să sacrifice d-lui Iorga. Afierosit însă propriului său cult, d. Iorga, ca orice extatic, n'a mai văzut, încoale, nimic. Grijă sa de mare preot îndumnezeit, a fost ca nici o altă statuă să nu fie statornicită în templul democrației. D-l Iorga e un pasionat. Iubește poporul cu pasiune, dar vrea în schimb, cu exclusivitate, popularitatea. Are toate însușirile unui bun amant, dar tocmai de aceea știe să le descopere și într'alții, când aceștia le au, și știe mai ales, cu gelozie, să se teamă de ele. În coama rebelă a d-lui Stere, în ochii lui asprii, în grunzeturile leonine, în vocea metalică și 'n umerii de piatră, — privirea caldă, glasul vibrant, barba mătasoasă, talia suplă a d-lui Iorga simțiră pe *Celalt*. Atunci, în clipa în care un rival îi contesta printre aclamații, supremația retorică, și se încumetă să sculpteze în aer gestul care asmute masele ori samănă ideile, d-l Iorga porni cu o însuflețire și o dialectică meridională războiul exterminator. Și între aceste două personalități încărcate cu același magnetism se deslănțuiră pe față și pieziș, loviturile. D-l Stere adoptă atitudinea convenabilă temperamentului său de farsor nordic, capabil de tăceri indescifrabile de surde pregătiri și de subite ofensive paroxiste.

D-l Iorga, sacerdotul, dar ca un propovăduitor din marile secole de credință medievală, punând în cuvântul său, Artă și în atitudinile sale calcul, utiliză din belșug, anatema și excomunicarea. Astfel metalul tremolizat al d-lui Iorga se ciocni de cremenea pe alocuri caducă a d-lui Stere fără ca scăpărarea iscată să mistuie și să incendieze. Lumea noastră deprinsă, nu se impresionează nici de martirajul enigmatic afișat de d. Stere nici de spectacolul eclesiastic pe care-l oferă d. Iorga.

Cuvintele ideal și trădare nu mai au un sens înfiorător pentru o mulțime de acum inițiată în tainele politicii române de Stat din timpul războiului. O democrație mai rafinată (dacă îngăduiți împerecherea cuvintelor) ar fi cerut poate celor doi rivali să iasă din atitudinile lor și părăsindu-și armele, să se combată cu argumente mai subtile. Numai așa s'ar mai putea interesa de lupta lor obositoare. Căci numai așa s'ar ajunge la o victorie, adică la antrenarea mulțimei de partea unuia dintr'înșii, și la sancțiuni.

Până la decisivă însă, constatăm că d. Stere are întâietatea: e adorat de o provincie întreagă, totdeauna gata să facă o revoluție pentru el... D. Iorga cu toată munca depusă în acest scop, nu are nicăieri asigurat un loc în parlament, fără alianțe și carteluri. Și vanitatea d-sale, suferă.

D. Stere are la Iași o revistă literară și un grup de prieteni valoroși și dezinteresați...

D. Iorga are un ziar fără cetitori și nimic altceva decât discipoli cari trebuie să căpătuiești. D. Stere în cazul cel mai rău e melodramatic, d. Iorga e uneori umoristic. Să adăogăm, că în conflictul acesta pur personal, cel intransigent și exterminator ca un arhanghel, e d. Iorga.

Și după toate acestea, să ai convingerea că cei doi rivali laolaltă, dimpreună cu partidele lor pot da țării un guvern mai popular și mai destoinic decât cel pe care ni l-a hărăzit Regele...

Săptămâna

Invinși amenințatori. Presă superpatriotică. — Zel intempestiv. — Furtună într'un pahar cu apă? — Bunii cititori zăpăciți. — O enigmă crudă. — Speranța de lămuriri.

Cetitorul regulat al marilor noastre cotidiene a fost pus la grea încercare zilele acestea. Ce să creadă! Ungurii, bande simple armate sau detașamente militare înarmate, ne-au atacat în regiunile Arad și Oradia Mare. Și un lux de detalii din cele mai autentice amplificau asupra datelor așa de precise ale comunicatelor ministerului de externe. Demersuri diplomatice, ultimatum; Mica înțelegere cu vorbă aspră și inspirată de drepturile ei. Marea înțelegere prin scris prietenos, desteaptă atențiunea „Ungurilor cari se desteaptă”. Consens unanim în presa noastră de a răspunde la apelurile pe cari guvernul le făcuse la bunele sale oficii; ba încă bună voința arătată merge așa de departe încât însuși *Viitorul* este silit să mai calmeze zelul prea războinic al unora.

Și deodată, totul se calmează. Ai zice că tot generalul Olteanu a avut dreptate, când declara *Dimineței*, că atât de mult exploatarea incursiune se reducea la un fleac. Furtuna s'a stins în paharul cu apă al unei anchete internaționale pe care a obținut-o dela Consiliul Suprem, Ungaria lui Horthy — mai cu noroc decât anțart Bulgaria lui Stambolinski, care și ea, în condițiuni identice, reclama o anchetă internațională.

Dar cetitorul ziarelor a rămas tot cu durere de cap, căci comentariile redacțiilor bucureștene, se băteau în cap cu faptele din corespondențele „redacțiilor ardeleni”, publicate în alte coloane.

Noroc că s'a întors, în sfârșit și d. Duca din călătoria-i triumfală la Paris și la Roma. Vom fi lămuriiți și în chestiunea conflictului cu Ungaria, care făcuse chiar pe ponderatul și ponderosul general Moșoiu să declare că iar are să plece la Budapesta — cum vom fi lămuriiți și în

Intrevederea cordială pe care d. Duca o avu la sosirea sa în gara de Nord, cu d. Mavrodi, C. C. Brătianu, G. Mărzescu și alți reprezentanți ai artelor frumoase și ai serviciului sanitar, va contribui — să sperăm — să lămurească și pe marele nostru cancelar asupra politicii pe care redactorul diplomatice al *Luptei* o indică pentru România.

În orice caz, recomandăm cu stăruință călătorului sărbătorit de d-nii Barthou și Mussolini, și binecuvântat proaspăt de Piu al XI-lea, citirea marilor noastre gazete.

Ea îi va fi plină de învățăminte, și sfaturile ei diplomatice îi vor prii.

PETRE CIORANEANU

Cântec de război

Au crescut sperietori de păsări în ogor
Unde se-înnoadă brazdele de-aramă.

— Ce zaci în staule
Să asculti cornul pădurilor?

Secete

Mi-a uscat în suflet iarba
Mamă,
Și mi-e teamă.

— Că zaci aici să te usuci
La vânt de toamnă.

Spre garaiți gorim,

Pe la biserici nu mai facem cruci;

Iubitele noastre

De s'ar preface în apa fântânii și umbră de nucii
Să ne oprim.

Mamă,

Plâng mereu ca un sfârșit de gamă

Că • drumul greu

Că tot ne chiamă.

Amar ne dor genunchii

Și celelalte.

În ochi ne vâra vântul unghii

Să pleznească luminile ca granate,

Aici poposiră trupe la amiază

Cum pârâul se împrăstie în baltă

El pământul ars de durere pentru acasă

Dospește adânc ca păcatul într'un sân de fată,

Dar nu ne potolește setea și miroase a pâne caldă,

În tabără

S'a surpat tăria norilor

A mănânat stârvurile la pârâu

A crescut puterea apelor ca fuga noroadelor

Ne-a biciuit pornirile de dor

Le-a măcinat ca grâu.

Plop bătrân în dunga șanțului crescut

Desfășoară pânțele, măruntaele

Blondă-i fata hangului din Hârșoveni

Câte ore mai avem?

Cu întristările pădurii am dormit

Am descoperit în mine iaz cu cântec blând

Din care plâng cu glas de sfânt:

— Bate cuiul suferinții mai adânc că n'am murit

TRISTAN TZARA

Moartea la chef

Vânt din păduri în cari se împrospăta mușchiul pe rădăcinile scorburoase și se înmulțiau isvoarele, ghiocelii și șerpii.

Noaptea primia miresele, ca o pânză albatră, în drum către singura stea. Un sat stins lângă biserica neagră de bărne. Căinii tăcuseră: Doar din păragina lemnoasă, țipă, în turle, poporul de cucuvăi.

— Vine primăvara, suspină cineva. Acorduri metalice rătăceau ca umbre de aur, din balul de la conac. Nu zăream decât țigara lui în răstimpuri, roșu punct.

— Da, vântul ăsta te ametește ca zefirul...

— Vântul, sau vinul?

Și înțelesei că cel ce întrebase, umplea iar și iar paharele. Acelaș glas urmări, prin beznă, un gând:

— „Sufală peste Prut, în stepele Rusiei. Luăm primăvara cu noi“. Era mișcat. Din nou, acordurile, și n sufletele noastre plutiră valsuri și rochi.

— „Toate astea rămân în urmă“. Simțeam că acelaș fior ne lega inimile. Cele trei țigări ardeau deodată. Apoi, unul: — „Voi mai știți ceva?“

— E vorba să ne retragem chiar mâine. Toate măsurile sunt luate. In zori, aruncăm în aer podurile...

— Și pleacă toată lumea?

— Numai armată. Răniții și exantematicii, rămân.

— Bine de ei!

Tăcerea coplesii aceste vorbe, ca pe un vierme al tuturor. — „Rusia, știți cum îmi închipui Rusia? Nesfârșită, albă, cu râuri de ghiață, cu oameni mari, galbeni, în cărciumi scunde, cu popi și călăreți, cu negustori, cu noroade — care se schimbă din zări în zări, — pe un lung drum de pierzare.

Și îndărăt, casa părinților, lampa, cărțile, patul alb ca o minciună a copilăriei, ca un vis al neputinței...

Aveam, cel mai în vârstă dintre noi, douăzeci de ani. Dar cineva isbucni:

— „Ce înseamnă asta? Ce-o fi să fie Uraa! eu sunt vesel.

Și goli paharul. Era strident. Nervii întinși până la țipăt — gătjurile încețate.

— „Haideți cu mine! Ați adormit!“

Ne ridicăm mașinal și coborâm după el, prispă, în lunecuşul noroios al curții. Aburi dulci ne năpădiră.

Cu fețele spre cer, ca să primim adierile: uite luna!

Albă și grăbită străbătea nori de funingini și zăpadă.

Afară, lângă gardul smuls și culcat, o mogâldeată — cal scheletic smulgea iarba mărunță ce se desvelise din iarnă. Ronțăitul lui în liniște.

— Ia uite ce javră, he, he, he! și cel care ni s'a impus șef, îmbrânci calul. Scheletul se clătină...

— Dar unde dracu ne duci la ora asta?

— Hai cu mine. Mergem în Rusia, ha, ha, ha — și-mi aprinse sub nas lanterna — ia uite ce mutră face! Să trezim satul, nu vezi? dorm cu toții ca vitele. Poate găsim ceva femei.

— Ssst!

Ne grămădirăm într'un ungher. O umbră subțire și înaltă se strecura pe lângă biserică. Priveam încrămeniți, ca la o nălucă.

— Hei tu! cine umblă acolo?

Umbră dispăru. Prin întuneric ne căutarăm mâinile.

— N'auzi? Vino n'nea sau trag...

Umbră răsări deodată în fața noastră, împletindu-se.

— Apropie-țe. Aprinserăm lanterna. Un cap tuns, un obraz cadaveric, cu surăsul palid și veșnic cu ochii încinși de vâpăi negre. Fără tunică, în cămașă. O lumină îi alerga ca sângele, sub piele. Spaima noastră scrășni la el:

— Ce cauți prin cantonament noaptea, țigane?

— M'a trimis dela infirmerie, să fac surcele, de ceai că mâine plecăm.

Tremura.

— La trei dimineța? Minti!

Impins par'că de violența cuvântului, soldatul se strădui cu brațele în vânt, ca niște coceni, să nu cadă. Dar se abătu drept, peste pieptul Șefului care-l apucă de pumni și-l sprijini.

— Arde! zise el, ce-i cu tine?

— Dă-i drumu?, — mă rugai, — nu vezi că are friguri și a fugit dela infirmerie?

— E un exantematic. E mai slab decât calul dela de lângă gard.

— A! ha! ai fugit dela infirmerie țigane și umbli noaptea după muieri?

Cellalt își băigui delirul.

— M'a trimis să fac surcele, că mâine plecăm în Rusia.

— Ce? Șeful se mânie deodată și-și recăpătă întreaga autoritate asupra-ne. Marș de-aici! și cum soldatul se depărta rezimat de gard, anevoie; îi urlă: pas alergător!... Nu poți care va să zică. Stai.

Se opri tocmai lângă calul care ronțăia suflând ca mai înainte. Luna limpezi locul.

— „Vrei să te duc în cărcă? Pune mâna pe cal! Ține-l bine! Așa. Suie sus!“

— „Lei mărtoaga de gât vrei s'o pupi? Haide, suiți-l voi!“

Il ridicarăm ca pe o spetează. În câmpul lanternei și n bătaia lunei, soldatul livid pe calul scheletic, poticnindu-se într'un mers nesigur și legănat, sub umbra bisericii de bărne, păru prin larma căinilor treziți și a cucuvelelor, Moartea, pe armăsarul apocaliptic, șovăind a popas obosit, prin acel sat.

Sufletele se rupseră de realitate și tâsniră în hohot și chiot pe urma lugubrei fantasmagorii:

— În Rusia, du-te în Rusia, strigă Șeful, galop!

Inconjurăm Moartea, îndemnând calul care se grăbește clătănându-și călărețul.

— Hi, hi, mișcă-te odată!

Scoatem săbiile pe cari le purtasem la balul de adio dela conac, să înfrumusețăm escorta. Și calul ăia trap, în zigzag, lamentabil, ducându-și stăpânul ca pe o rufă goală, proptită n vânt.

— Hi, hi, bagă-i sabia n crupă!

Suntem depășiți. Deodată Moartea se lasă pe coamă și se prăbușește cu cal cu tot, în noroi. Ne repezim. Aprindem.

— Scoală bă!

— A leșinat.

— Scutură-l nițel...

— Toarnă-i puțin coniac...

— E mort!

— Aș, da de unde!

— Pune mâna: e rece.

Ne descoperim, desmeticiți. Ce e de făcut? Cel mai practic lucru ar fi, acum când nu se mai poate îndrepta nimic să-l lăsăm aci până mâine și să mergem la culcare, fără vorbă multă. Nu țin minte cine a propus aceasta. Pe când ne întorceam în tăcere, cineva întrebă:

— Dar calul?

— A murit și el.

Grăbirăm pasul. La ușa gazdei, un cocos trezit, vui din aripi și ne trâmbiță vesel, bună dimineța.

I. VINEA

Shakespeare și Bacon

Nu odată m'am întrebat dacă criticii literari vulgar denumiți „baconieni“ au citit primele comedii și sonete ale lui Shakespeare. Merg astăzi mai departe și încep prin a crede că aceiași critici, cari vor să atribue astăzi, cu orice preț, „cancelarului“ opera actorului poet, n'au citit nici odată scrierile lui Bacon. Desigur că nu s'au gândit la atitudinea luată de Francisc Bacon înainte, în timpul și după faimoasa conspirație care numai cu execuția lui Essex a luat sfârșit. Rolul filozofului în cursul acestor tragice zile, ne este acum cunoscut; și aduce vechie discuții (Bacon versus Shakespeare) un nou argument pe care, din parte-ne, îl considerăm decisiv.

În 1598, Robert Devereux, Conte d'Essex, mare favorit al epocii și succesor, se poate spune, al celebrului Leicester, a fost designat să conducă reprimarea, care după calculul reginei Elisabetha, trebuia să pună capăt revoltei din Irlanda.

Essex pleacă înflăcărat și nu se îndoește o clipă de succesul său.

El socoti acesteia, fără geloza reginei nemulțumită de căsătoria junelui erou cu văduva Sydney, fără răutatea miniștrilor și mai ales fără ura înverșunată a lui Francisc Bacon. Abia debarcat, el întâmpină tot atâtea opoziții în guvernământul care-l servește, ca și într'o țară în rebeliune.

Ce să facă? Essex găsește cu cale înainte de a întrebuița forța împotriva inamicului, să se întoarcă la Londra, chiar de ar fi numai pentru confirmarea numirilor de ofițeri, pe cari le făcuse.

Care nu-i fu surpriza găsind la Londra, uniți împotriva lui, pe regina, protectora lui, și pe vechiul său amic, Francisc Bacon.

„M'aș fi crezut protejat contra inamicilor țării mele“ declară el, și aveam o armură pe piept, nu m'aș fi gândit însă că voi fi înjunghiat pe la spate“.

„Histoires Naturelles“

Croitorul

Trăesc în serii și se reproduc între ei în chip neregulat. Un patron și trei calfe fac d'abia un ucenic. (Ucenicii sunt nestatornici). Preferă să seadă pe masă. Poate pentru că mănâncă în poale, unde și cos.

Trebuie desmintită legenda că croitorul e un artist. E un filosof înăscut. Toată ființa lui e aplecată spre cercetare. În vâlmășagul cela din mâini, el nu caută forme noi, ci cauze.

Cunoaște adevărul din capriciile fiecărui client. De aceea și lucrează în deobște greșit.

Urmărește numai ideea: să fie haina gata. Ideile lui sunt în timp... Imi place să-l văd la lucru. Ii atribui atenție, încordare, dar mai ales inspirație. Cine știe poate că și are iluzia că e creator. Nu face doar fiecare, un alt om sau măcar un pantalon?

Cismarul

L-am cunoscut din gravurile de pe pereții „grădinei de copii“. Am simțit nelămurit o simpatie: îmi evoca totdeauna casa, căldura patului, lucrurile printre cari creșteam. Curioasă nostalgie — sufletul de copil se liniștea.

E o ființă cu totul de interior. Mai târziu când treceam seara prin străzile strănte, mă opream în fața unei ferestre joase, neacoperite.

Erau acolo, în fundul odăii câțiva mai mici și unii mari, în jurul mesei încărcate. Mi se păreau niște pitici la un banchet. Un pantof de bal, din mătase și aur, trona ca o fractieră. Măncău firul subțire și cuiele de lemn. Vorbele lor erau apăsate, definitive. Cădeau sub lovitura ciocanelor. Sula mică le ascutea glumele. Le cântau cocosi.

În lampa aceea cu feștila îngrijită, noaptea lor se scurgea curată și luminoasă ca o iconă.

De ce lucrau așa târziu?

Scherzo

Ce incorigibil artist!

— „Picioarele Domniei-voastre sunt întotdeauna prea mari“.

Gândești adânc pe un scaun mic pentru că ești mai aproape de fund.

Pitia a fost văduva unui cismar foarte sărac, care murind a lăsat soției sale numai un scaun cu trei picioare.

Cizmarii bogati sunt nesuferiti.

Eu prefer paucii!

SINBAD

Restul e cunoscut: In imposibilitate de a reuși, el caută să răscoale poporul în contra autorităților regale. Se aventurează în această escapadă nebună, eșuază mizerabil în fața tunurilor Elisabethei, e făcut prizonier, tras în judecată înaintea Camerei Lorzilor pentru crimă de înaltă trădare, judecat, condamnat și executat în primele zile din 1601...

Și avocatul care obține atât de ușor capul lui, nu fu altul decât vechiul său protejat Francisc Bacon, cu desăvârșire trecut în tabăra inamică.

Evenimentele cari urmează aruncă o lumină și mai vie pe faptul care ne interesează.

Regina Elisabetha observă nu fără oarecare neliniște, manifestațiile poporului, în urma execuției lui Essex. Crezu că va putea calma opinia publică cerând abilului Bacon să scrie un pamflet unde să fie expusă pe larg crima conspiratorului.

În acest document se citesc acești termeni: „Ei (conjurații) au mers până la reprezentarea unei piese „Richard II“, care a fost făcută nu din întâmplare, ci din ordin“. Într'alt document autentic găsim următoarea constatare a reginei Elisabetha ea însăși, care spune: Această piesă (Richard II) a fost jucată mai mult de 45 de ori, pe piața publică, și s'o știți bine, Richard II, sunt eu“. Iată dar cel puțin una din piesele lui Shakespeare care cu greu s'ar putea atribui lui Francisc Bacon. Și se va vedea că nu e singura.

Am arătat mirarea lui Essex, atunci când întors din Irlanda, găsești pe Bacon printre dușmanii săi politici. Această mirare e explicabilă: către 1591, Essex bine instalat la curte în această epocă, a căutat, inutil de altfel, să obție pentru amicul său Bacon, postul de Procuror General. (Solicitor General).

Miniștrii s'au opus atunci la această numire, pretextând că Bacon, un teoretician, era prea puțin chemat pentru a îndeplini asemenea funcțiuni, cari reclamá înainte de toate, simț practic.

Generosul Essex, în urma acestui insucces, hotărăște să-și despăgubească protejatul dăruindu-i pământ, frumosul parc și castel din Twickenham. Există actualmente scrisoarea prin care filozoful, recunoaște a fi acceptat acest dar magnific.

Nu cumva pentru a celebra cu dinadinsul propria sa trădare, Bacon, în acelaș an chiar al condamnării lui Essex, să fi scris cantata din dacă ne amintim că înainte de revolta Irlandei,

Acordul se menține

E neînțelegibilă alarma și agitația spiritelor din săptămâna revelionului. Figurile s'au lungit ca unii pepeni, altele dimpotrivă s'au lărgit ca jucăriile de celuloză. O singură pereche de ochi privește rătăcită în mai multe direcții și buzele îngână vorbe neînțelese ca oracoli.

Fiecare întrebare e respinsă printr'o altă întrebare, care trădează neliniște, îngrijorare, mortificare.

Ca de pildă: Întrebare: Cât e ceasul? Răspuns: Ismet pașa a primit ultimatum-ul? În sfârșit, cea mai arzătoare chestiune la ordinea zilei cu tot cortegiul de preocupări cari o înlănuie, Noaptea Sfântului Vasile, a trecut cu totul pe planul al doilea și în locuri circulă; chiar pe limbile cele mai rebele, formulele cele mai senzaționale și mai grave:

Evenimentele se precipită!

Nori negri se adună pe cerul Europei...

Catastrofă!

Miroase a praf de pușcă...

Omenirea va sângera din nou!!

Atmosfera e încărcată...

În Dardanele e încă liniște!

Mirarea noastră în fața acestei rumori a opiniei publice este întrecută numai de calmul pe care-l păstrăm, calm care nu odată se exprimă printr'un surâs de adâncă mulțumire și siguranță. Incontestabil presa și agențiile telegrafice nu și-au făcut decât datoria anunțând rând pe rând gravele evenimente.

Dar deasupra tuturor neînțelegerilor, rupturilor, agresiunilor și celorlalte mici contrarietăți, acordul aliaților se menține mai încheșat ca niciodată. Ne-o spun răspicat telegramele, ne-o comunică textual însăși premierii Angliei și Franței după spargerea Conferinței dela Paris.

Cei cari și-au pierdut liniștea în aceste zile de banchet să perceapă în sfârșit dulcea armonie care se desprinde din invariabilul acord al marlei Concert European.

I. G. Cs.

„Cum ți-o place!”

Geruiește, geruiește cer nemilostiv

Vei îngheța mai puțin inima decât uitarea bine-lui făcut,

Poți să întărești apele

Atingerea ta ne va durea mai puțin

Decât ingratitudea unui prieten.

Nu e mai curând această trădare care a inspirat frumoasele versuri ale lui Shakespeare? Dar să nu antcipăm.

De altfel dacă faptele desmint că Bacon a putut să scrie „Richard II” nici „Cum ți-o place” viața juristului în sine — caracterul său independent de simțul moral, natura sa interesată, scrierile sale proaise și aride, totul pare plasat într'o atmosferă unde nu s'ar fi putut naște generoasele piese pe cari noi le atribuim lui Shakespeare. Pope spunea de Bacon: „Este cel mai înțelept și cel mai meschin dintre oameni”. „Paradoxele Creștinești” sunt cu totul lipsite de imaginație.

„Studiul prieteniei” este opera unui creier strălucitor și clar dar al unei „inimi atrofiată”.

Bacon pare de altfel să fi fost tot atât de puțin scrupulos, pe cât de interesat. După ce a ocupat înalte funcțiuni de cancelar și de vice-rege în timpul absenței lui Jacques, a fost acuzat de deturnare, șantaj, și corupție. Nici nu negă, crimele sale, și fu condamnat la amendă și închisoare. Cum să-i atribui o singură piesă a lui Shakespeare?

Chiar de ar fi o dramă unde abia recunoști versul poetului sau acțiunea admirabilă ca punere în scenă, cum e de pildă „Péicles?”

În piesele lui Shakespeare din potrivă, inima vorbește neconținut.

La fiecare pagină găsești slăvite binefacerile prieteniei. Imaginația e extravagantă. O delicioasă frăgezime sufletească pătrunde cele mai mici scrieri ale poetului. E controlabil de altfel, că în cursul zilelor sinistre ale conspirației lui Essex, Shakespeare se găsea mereu de partea opusă celei în care Bacon domnia stăruitor, și că unindu-se cu inamicii reginei Elisabetha nu făcea decât să cedeze unei predispoziții a naturei sale mândre și independente.

Dela debuturile sale în literatură, Shakespeare fu ajutat de junele conte de Southampton, cavalier romantic, căruia îi plăcea să fie înconjurat de talente. Există un document, biografia lui Rowe, în care e bine stabilit că Shakespeare a primit într'o zi dela Southampton, protectorul său, su-

Aviația dramatică în Italia

Teatrul Aerian

Arta e moda. Moda e atmosfera în care se mișcă, trăesc și respiră artiștii într'adevăr creatori ai unei epoci — serie Ardengo Soffici; „A fi la modă, aceasta înseamnă, a fi modern... o modă artistică trece și după o perioadă de uitare reapare. Poezia lui Dante revine la modă, tot astfel Giotto, și vechea muzică italiană.

Cea mai puternică artă e aceea care revine regulat la modă în perioadele de renaștere.

De Chirico se ridică în contra părtinirii, vrea o artă a sintezei și „reîntoarcerea la meșteșug”, ceea ce e întoarcerea la om, la desen (e de părerea lui Ingres pe care-l citează: un tablou bine desenat e întotdeauna destul de bine pictat). Chirico este acum împotriva futurismului care este o lipsă de construcție, de profunzime, hermafroditism sentimental, plastică pederastă, fals lirism. În meșteșug, futurismul a dat lovitură de grație picturii italiene.

Toate acestea sunt scrise ca să justifice încercările de construcție a neoprimitivismului lui Carra, Soffici, Chirico. Dar dacă cubismul e o disciplină iar nu o estetică, acest neoprimitivism satisface și mai puțin. E o reacție, o modă, dar nu e încă o artă!

Pentru sinteză și contra futurismului, — anul futuristilor-arditti.

Intr'un recent număr, un articol de F. Arari sub titlul:

Teatrul aerian futurist.

Sborul va deveni expresia artistică a stărilor noastre sufletești.

Sboruri dialogate. Pantomime și dansuri aeriene.

Tablouri futuriste aeriene.

Cuvinte în libertate aeriană.

Francezii au gloria de a fi inventat loopingul, „sfredelul” și „tonoul”.

Englezii se disting executând aceste acrobații la o înălțime mijlocie.

Dar aviatorii italieni sunt acrobați prin excelență, jongleerii ai spațiului, clowni neobosiți, bizari și foarte personali ai cercului aerian.

Pentru noi, aviatorii futuristi, cerul devine un adevărat teatru. Ne place să ne rupem de sus, perpendicular, și pe urmă să ne scufundăm vertical în vid; învățăm în beția virajilor să ne pierdem în vârtejul de spirale cari se strâng în jurul unei scări invizibile.

Să salți de două, trei, zece ori în iuțea mea crescândă a loopingurilor și să cazi răsucit; să ne legăm în căderi catifelate, de frunze moarte, sau să ne ametim într'o serie nebună de „tonouri”.

Ne place să variem uimitoarea noastră gimnastică pe trapezele invizibile ale atmosferei ca să putem forma cu aeroplanele noastre sfășieri aeriene.

Aviatorii futuristi creiază astăzi o formă nouă a artei care va exprima, potrivit și sborul cere mai complexe stări sufletești.

Prin ritmul ondulat și saltul aeroplanelor noastre, bizarele lor „big-zags” și hieroglifele cele mai neprevăzute, prin săriturile cele mai amețitoare executate în urma unui desen voit, noi demonstrăm din plin cer, mulțimei, senzațiile noastre cele mai intime, și lirismul personal al oamenilor sburători.

Această artă este analoagă dansului, dar infinit superioară prin amploarea scenei și extraordinara dinamică în cele trei dimensiuni ale spațiului.

Am constatat cât îi este de ușor mulțimei spectatoare să urmărească și să înțeleagă cele mai mici nuanțe din diferitele stări sufletești ale aviatorului. Dată fiind identificarea pilotului cu aeroplanul, acesta devine prelungirea corpului său: oasele, tendoanele, mușchii și nervii se prelungesc în cabluri și fire. Aproape că nu e mare deosebire între ei și bunii șoferi de automobile; se remarcă din potrivă că fiecare aviator are maniera sa de a sbura. Un aviator nu zboară mereu la fel.

Sborul e deci întotdeauna expresia precisă a stărei sufletești a pilotului. „Loopingul” manifestează nerăbdarea sau necazul. Tumblele alternate la dreapta și la stânga indică leneșă nepăsare, iar sborurile plane, exprimă nostalgie și oboseală. Opririle bruște urmate de spirale mai mult sau mai puțin prelungite, cambrarea, scufundarea, și toate combinațiile infinite ale acestor manevre sunt reprezentările exacte și clare ale unor suite de stări sufletești.

Dacă aduni multe aeroplanе, reușești să compui adevărate dialoguri și mari acțiuni dramatice.

Toți acei cari au asistat la luptele aeriene, au apreciat cu prisosință diferitele temperamente ale combatanților, voința lor agresivă, ținta lor învăluitoare, și calculul lor prudent. Nu erau acolo totuși, decât elementele teatrului aerian.

Teatrul nostru futurist își propune să accentueze și să perfecționeze acrobațiile aeroplanelor și aviatorilor, cari suiți pe „fuselajuri” și pe aripi stiu să modifice și să animeze profilul aeroplanelor.

În sborurile noastre dialogate — și curente aeriene libere, sexul actorilor va fi reliefat prin forma aeroplanelor, prin vocea motorului și ritmul special al sborului. Vocea motorului poate să fie determinată din plin sau redusă, tăiată în izbucniri bruște și imperioase, sau modelată în game când înalte, când joase, ceea ce constituie expresia muzicală, și sgomotoasă, care ar completa drama aeriană. Russolo, inventatorul sgomotelor futuriste, a creat o capotă metalică care amplifică sgomotul motorului și un echipament care regulează sonoritatea, fără să modifice forța. Fiecare aeroplan sau dirijabil va fi pictat, sau camuflat, animale, mașini, case, și semne de un pictor futurist. Pictorii futuristi Balla Russolo, Funi, Depero, Dudreville, Baldessari, Rossai, Terrazzi, Ginna, Primo, Conti, Sironi, au și găsit decorațiuni fantastice pentru aeroplanе. Vom avea printre altele lansări expresive de pulbere colorată, confetti, focuri de artificii perfecționate, parașute, paiațe, mici baloane colorate etc.

Aviatorii futuristi vor realiza în cerul Milanului mari reprezentații teatrale aeriene (zboruri dialogate, pantomime, dansuri și mari poeme în cuvinte în libertate — aeriene, create de poeții futuristi Marinetti, Buzzzi, Corra, Folgore, Mazza, Settimelli, Chiti, Cangiullo, Jamar, Nannetti, Dessy, Vieri.

Deasupra nenumăraților spectatori culcați, avioanele împeștritate, vor dăntui în timpul zilei în zonele colorate, alcătuite din pulberile ce vor fi fost împrăștiate, în timpul nopții, constelații și danțuri, prin jerbele sclipitoare ale proiectoarelor.

1) Teatrul futurist va fi o minunată și eroică școală populară.

3) Teatrul aerian prin amploarea spectacolelor, tic pentru că va fi oferit gratuit milioane de spectatori. Săracii vor avea în sfârșit un teatru.

3) Teatrul aerian prin amploarea spectacolelor concursul mulțimei și actorilor sburători, printre cari vor străluci în curând un Zacconi, Duse, Tamogni, Carusso, ai aerului, va stimula într'un mod decisiv aviația.

ma de 1000 de livre. Shakespeare avea pentru Lordul englez nu numai o extremă recunoștință, ci și o vie afecțiune.

Lui îi dedică majoritatea din sonetele sale și două dintre primele sale piese.

Dela Jean Florio, maestrul italian al lui Southampton, Shakespeare obținu detalii indispensabile pentru montarea și compunerea numeroaselor piese a căror acțiune se desfășoară în Italia sau în Franța, țară pe care Florio o cunoștea aproape tot atât de bine ca și pământul său natal.

Shakespeare țin cauza executării lui Essex, încetă de a mai avea încredere în triumful cauzei lui, și poate că și procesul la care fură supuși conspiratorii, arată autorului sonetelor că eroul Southampton nu posedă poate toate calitățile romantice preamărite în poemele sale.

Să amintim aici că în cursul procesului său Essex mărturisii crima sa și nu încercă să se apere? El se mulțumi să pledeze pentru inocența tânărului său prieten Southampton — „antrenat în această afacere de spiritul său cavaleresc și de lipsa de experiență.”

Orice ar fi, această conspirație cu tragicul ei desnodământ pune capăt tinereții lui Shakespeare. Dramele lui devin dureroase; curajul și eroismul sunt mereu nefericite. Nu există multe documente despre viața lui Shakespeare — et pour cause. Teatrul la care era unul dintre cei patru directori, unde juca, unde i se jucau piesele, a ars în timpul vieții lui.

Cât despre hârtiile sale personale, e prea complicat să le ghicim soarta. Citim în analele lui Stowe:

„În 1602 — sunt executați — femeea Sane — pentru a fi ajutat un preot, — Woodhouse, cavalerul Merricke și gentilonul Cuff, acești din urmă spânzurați pentru a fi dat ajutor lui Essex. Charles Danwers și C. Blunt decapitați pentru același lucru.

Două execuții ale librarilor editori cari au pus în circulație scrieri judecate ofensatoare pentru regină.

Regimul de teroare din ultimii ani ai reginei Elisabetha era puțin prielnic pentru a ne furniza astăzi documente din epoca conspirației lui Essex.

Totuși ne rămân destule, după cum se vede, ca să stabilim, că Shakespeare e autorul operilor cari îi sunt atribuite.

Longworth

Fascismul e de origină română

Mussolini ar socoti de paradox această afirmație. După dânsul fascismul e o manifestare pur italiană, după cum bolșevismul e ceva specific rusesc. A înjgheba fascii aiurea decât în Italia e act de contrafacere și de ridiculă imitație. Totuși fascismul, adică organizarea care a smuls vechilor partide, puterea, pentru a o da pe mâinile foștilor combatanți, jurați să nimicească mișcarea sindicală, s'a manifestat, în alte forme, la noi.

A avut același obiectiv și același program. Regele, vrând nevrând, a ținut seamă de dânsul, și în unire cu sfetnicii săi neputincioși și vicleni, l-a utilizat și l-a uzat pentru totdeauna. Fascismul nostru s'a numit averescanism, și a fost, ca și în Italia, în esența lui, o emanație a frontului. Averescanismul a desființat partidul muncitoresc. Spre deosebire însă de tovarășii lui din Italia, armata politică a foștilor combatanți români s'a împetrită din vreme cu transfugii și oportuniștii altor tabere, și cu toată masa lui impozantă, reuși să se compromită încă înainte de a cuceri puterea. Averescanismul a sfârșit în ridicol, și prin dezagregare; agonia lui a fost puhavă și scandaloasă. Asta pentru că era un fascism specific românesc. În Italia, desigur, lucrurile se vor sfârși altfel.

Ca fenomen „uniunea foștilor combatanți” trebuie considerat ca ultima rătăcire pe care au mai putut-o provoca noțiunile confuze de patrie, steag, tradiție.

Plutocrația mercantilă a profitat, suprem, de sentimentalismul obscur al mulțimilor. Când se va face liniște și lumină poporul va reintra în fasciile lui firești, cari sunt clasele sociale, astfel precum s'a și întâmplat la noi fără ca trista aventură a generalului Averescu să fi avut ceva din strălucirea surprinzătoare a guvernării lui Mussolini.

În ceea ce privește străduințele unui ciocoiș fără prestigiu, Grigore Filipescu, de a ralia pe cei cinci sute de mii de foști combatanți în jurul târnului pe care d-sa l-a mănuit cu atâta răboinică dexteritate pe ulițele Bacăului, în timpul luptelor dela Mărășești, ele sunt zadarnice. Experiența e făcută și nimeni n'ar mai putea fi înduplecat să o reînceapă.

I. V.

In numărul viitor vom publica o xilografie originală de Marcel Iancu.

Alarma

A intrat sabia în țară.

La graniță, comunicatele guvernului spun că se dau zi și noapte lupte crâncene, între grăniceri și hoardele maghiare. Gravitatea situației o arată însuși protestul guvernului nostru la Budapesta și faptul că „Lupta” în ediție specială și cu litere cât cărbușii a vestit mobilizarea în Ungaria și a divulgat chiar numărul agresorilor, dispozitivul unităților și planul de ofensivă maghiar. Creștințele sărbătorii au fost turburate de gânduri de sânge. Doamnele din bulevardul Colței s'au înfiorat văzând întoarse orele harnice dela Ghidideni și Coțofenești. Un fost, actual și viitor ministru, celebru prin obezitatea lui radioasă, prin meșteșugurile-i lovituri de import-export, și mai ales printr'o bătrânețe lubrică și desbărată de prejudecăți, a sburdât la suvenirul ce s'ar putea repeta, al unui sardanapalic voiaj nupțial printre ruine.

În sfârșit, un Pașă valah a premeditat fornicățiuni, nelegitime, desvirginări violente urmate de zămisliri bastarde, o întreață idilă trandafirie și îmbălsămită, sub concertul atenuat al tunurilor depărtate, și contrastul sadic al suspinelor de amor cu vaetul răniților din șanțuri. Totul nu era însă decât o amăgire dureroasă pe care închipuirea și-o face singură. Doamnele fanariote, ministrii concupiscenți și rajalele suscitate au fost victimele efitne ale unei auto-sugestii involuntare. Căzina oblađuirii și răspunderile puterii îi obligase pe acești fericici neputincioși, să recurgă de Crăciun la o farsă nupțială pentru nervul cel mai sensibil la un popor flămânzit și care să-i aducă aminte că îl amenință rele mai mari decât o foamete ponderată, un trai scumpit, o adâncă dezorganizare și lipsurile cele mai insuportabile: mobilizarea, războiul.

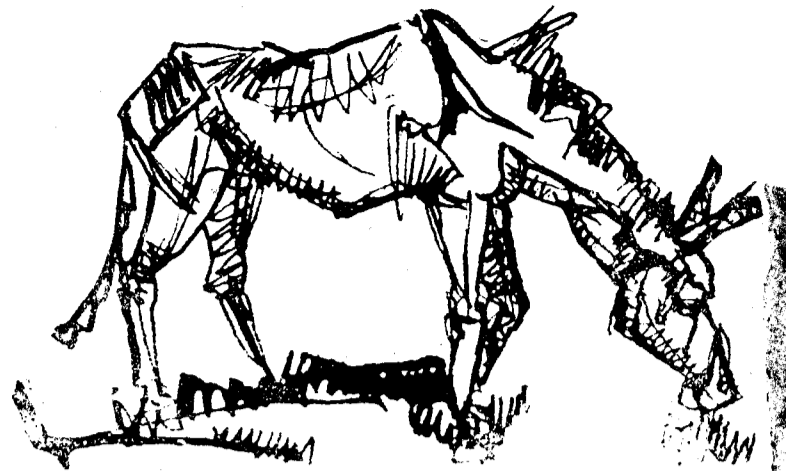
Astfel înțelepciunea conducătorilor făcu să treacă neobservată, în țara sgâlțâită de frigurile vitezii, strânsă împrejurul brașilor luminați și poleiți, absența relativă a cozonacului, dispariția totală a pâinei. Și că cu toate știrile oficiale despre un demers colectiv al Micii Antante persistă, iar de pe front comunicatele anunță repetate incursiuni nocturne, de natură erotică, a patrulilor ungurești prin satele de frontieră și fugărirea lor cu focuri, fără morți, răniți și prizonieri din nici o parte, sunt totuși indicii că Ungurii ar fi renunțat la planul ce li se atribuise, de a desființa România, a nimici Serbia, a spulbera Cehoslovacia și a anexa Austria, simultan. În sfârșit, când guvernării se vor trezi din visarea reminiscentă în care i-a aruncat propria lor farsă, va fi tocmai timpul să născocască o nouă diversiune: iarna se înăsprește, mizeriile se complică, deraierile se înmulțesc. Care va fi cea diversiune?

Cea evreiască a devenit primejdioasă, cea maghiară va fi prea recentă, de-a răscocalele țărănești nu e bine să te joci... Rămâne, desigur, chestia Basarabiei și năvălirile bolșevice: guvernul a păstrat cu grijă starea cea mai nesigură și mai încurcată la Răsărit; și suntem din fericire în luna când îngheață Nistrul.

Dar la urma urmei, în fața unui public devotat sceptic și calm, nu politicianismul nostru e acela care s'ar da îndărăt dela un războiu în toată regula, mult mai ușor acceptabil decât orice sfortare de muncă și organizare pentru bebisnică și trândava noastră oligarhie.

V.

TRADIȚIA

Desen de Marcel Iancu

In jurul libertăților cari se răzbună ...

Într'un studiu de o pătrunzătoare analiză, d. St. Antim a apărât în aceste coloane teza, care sub pana aceluia excelent publicist nu-i lipsită de originalitate, a restrângerii libertăților constituționale. Premiza d-lui Antim, este desigur stabilită cu multă dibăcie. Astfel, afirmând că libertățile acordate prin Constituția dela 1866 au fost premature și că nimic nu trivializează mai definitiv libertățile unui popor decât această prematuritate, d-sa se lasă sedus de ideea unei Constituții care să fie numai expresia cuceririlor repurtate de opinia publică din România.

Forma acestei expresii d. Antim o delimită în constatarea, dacă vreți justă, a prematurității votului universal acordat pe fronturile de război.

Dacă am porni numai dela acest criteriu fără a chema în ajutorul marilor idei de democrație evenimente de o importanță mult mai mare decât universalizarea votului, desigur că teza partidului liberal s'ar putea legitima.

Dar d. Antim omite o mare reformă socială și economică câștigată printr'o serie de insurecții populare. E împroprietărirea țăranilor. Or, acest popor românesc, oricât de insensibil ar fi față de ideologiile umanitare, nu mai poate rămâne indiferent față de nevoia de a-și apăra această cucerire cu dublu caracter prin exercițiul unor drepturi politice corespunzătoare.

Ar mai fi desigur de înceroat argumente de o egală valoare împotriva atentatului pregătit asupra vechilor noastre libertăți constituționale. Aceasta însă ne pare suficient spre a nu identifica întocmai aspirațiile libertare ale acestui organ de luptă cu scepticismul sever al colaboratorului nostru.

Expoziții

La d. Paul Scorțescu. Un evident regres față de trecuta expoziție în care figuraseră câteva piese reușite gen cartă postală, tip *Venise*.

La d. Rubin. Se repetă aventura Băncilă, care și d-sa fusese pictor social, speculator de sentimentalități revoltate. Un real talent totuși, care a nesocotit etapele și care își va merita popasul înaintat de astăzi după ce își va fi perfecționat meșteșugul.

HARLEY-DAVIDSON

cu ataș stare nouă

65.000 lei

Telefon 56/6.

Pentru orice articol de muzică
adresați-vă la magazinul
de muzică

„JEAN FEDER“

Soc. în nume colectiv

— Calea Victoriei No. 44 —

Anul acesta de sărbători s'a
băut în toate casele bune
și în localurile chic numai

Andreny sec.

— Arad —

Cea mai bună șampanie in-
digenă, reprezentanți pen-
tru vechiul regat

Balkan-comerț

Soc. în nume colectiv

Strada Scaune No. 10

Telefon, 6/87